

*Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М. Потєбні
Запорізького національного університету*

ДИСЦИПЛІНА

*Фінансовий контроль в державних
та підприємницьких структурах*

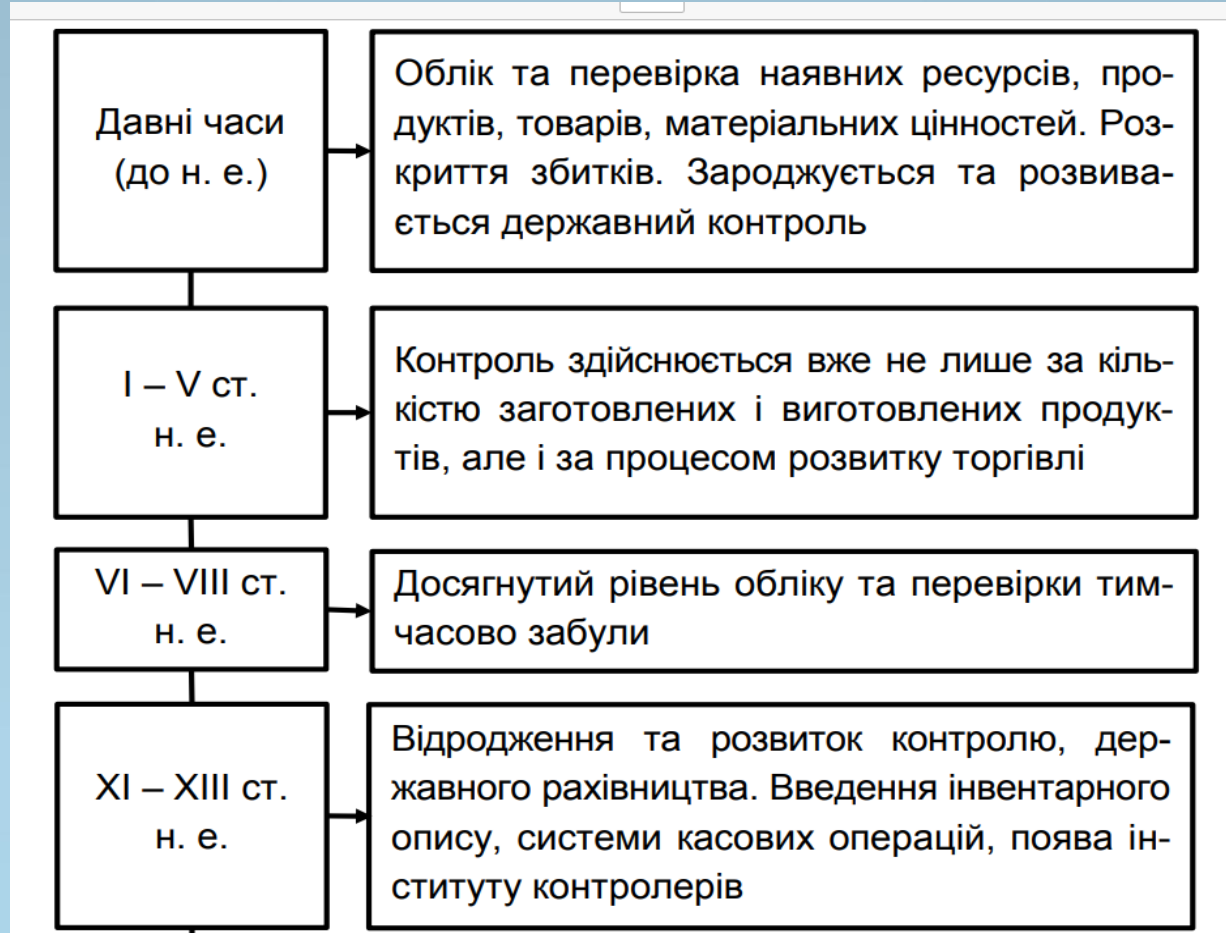
Лекція 1.

Основи економічного контролю та організація контрольного процесу

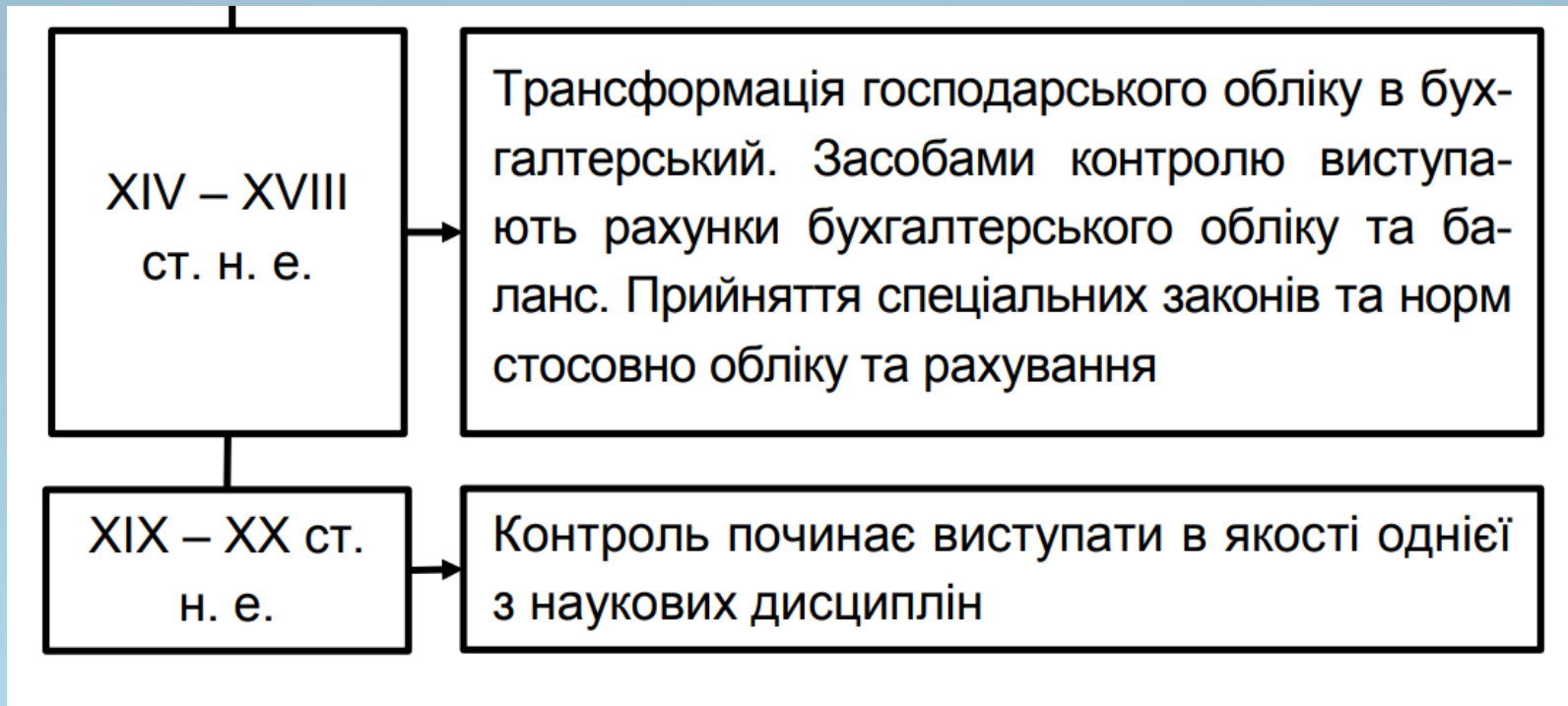
- 1.1. Основні історичні етапи розвитку контролю у світі
- 1.2. Еволюція і становлення контролю в Україні
- 1.3. Організація контрольної діяльності в різних країнах світу

1.1. Основні історичні етапи розвитку контролю у світі

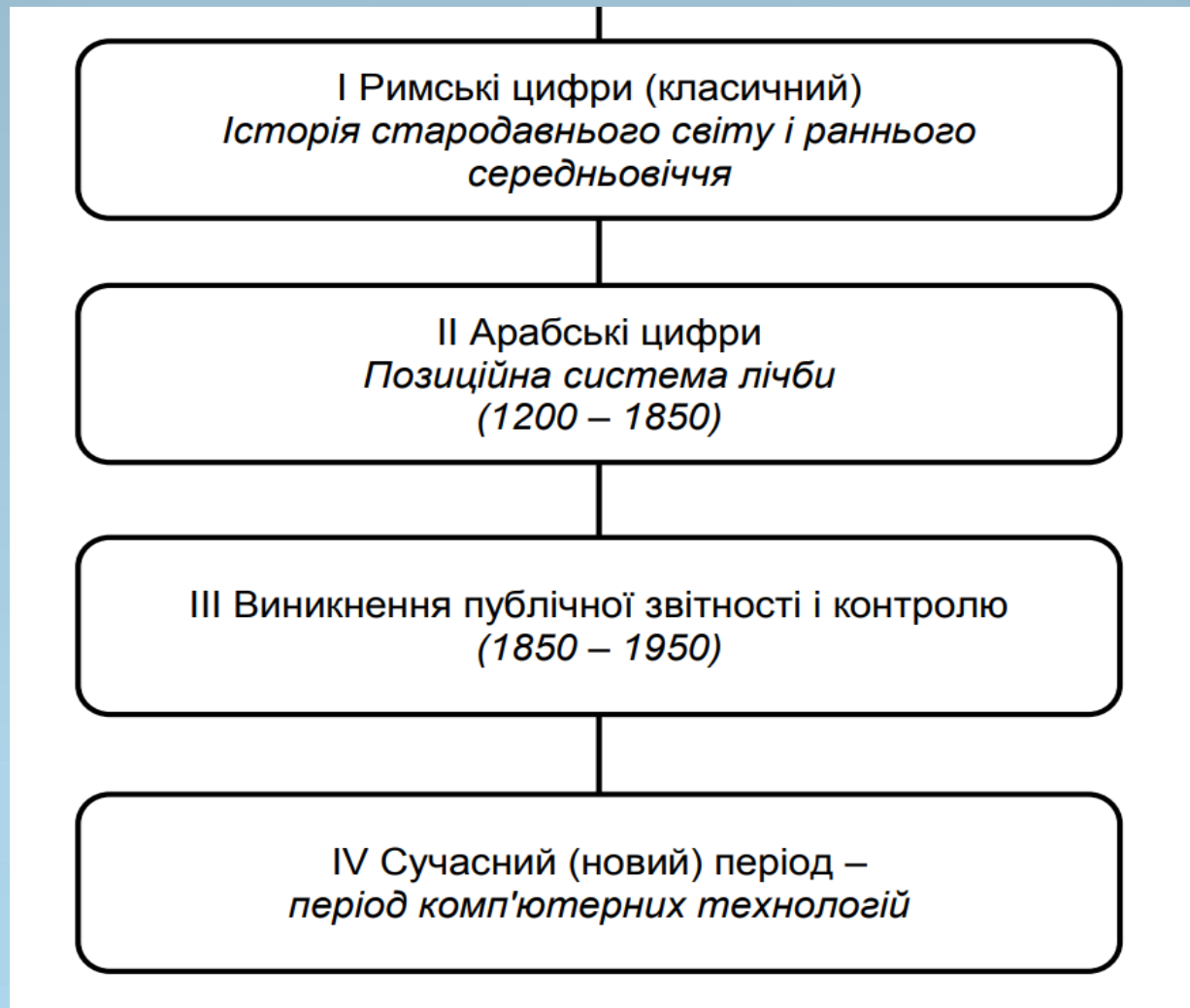
Хронологічні етапи розвитку контролю у світі:

Хронологічні етапи розвитку контролю у світі:

Періоди розвитку і становлення контролю

Періоди виникнення органів контрольної діяльності в окремих країнах світу

Орган контрольної діяльності	Рік
Рахункові відомства Китаю	3 тисячі років тому
Рахункові відомства Кореї	1,3 тисячі років тому
Палата рахунків Франції	1318
Національне управління аудиту Великобританії	1320
Регулярна аудиторська організація Бельгії	1386
Імперсько-Королівський Верховний суд аудиту в Австро-Угорщині	1768
Головна рахункова палата Варшавського Князівства в Польщі	1808
Суд рахунків в Іспанії	1828
Вища бухгалтерська Рада Османської імперії в Туреччині	1862
Вищий суд аудиту в Румунії	1864

1.2. Еволюція і становлення контролю в Україні

Еволюція контролю в країні

Період	Характеристика
1	2
Із січня 1866 р.	Контрольні функції на всій території Росії, виконувало Управління державного контролю, яке працювало при Міністерстві фінансів
3 березня 1917 р.	Функціонували відповідні контрольні палати державного контролю, і така структура існувала в Україні до встановлення радянської влади. Державний контролер із надзвичайними правами і повноваженнями було створено 2 квітня 1918 року як відділ контролю, що згодом був перетворений на Секретаріат Державного контролю. Пізніше в Харкові було утворено Народний комісаріат державного контролю УСРС
Січень 1924 р.	Спеціальним органом документального та послідуочого фінансового контролю оголошено Фінансово-контрольне управління (ФКУ) СРСР

*Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М. Потебні
Запорізького національного університету*

Листопад 1926 р.	Фінансово-контрольне управління СРСР реорганізовано в Державний фінансовий контроль та його місцеві органи
1932 – 1933 рр.	Фінансово-контрольне управління УРСР перетворилось на фінансово-бюджетну інспекцію
Жовтень 1937 р.	У складі Наркомфіну СРСР починають створюватися спеціальні Контрольно-ревізійні управління
З 1937 р. до 1956 р.	Фінансовий контроль в Україні здійснювало Контрольно-ревізійне управління Наркомату, пізніше Міністерство фінансів СРСР. У 1956 році Контрольно-ревізійне управління було створене у складі Мінфіну України
Грудень 1965 р.	Органи партійно-державного контролю перетворено в органи народного контролю
Травень 1991 р.	Ухвалено Закон про Контрольну палату СРСР, яка отримала статус вищого органу фінансово-економічного контролю
1993 р.	Прийнято Закон України "Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні"
1993 р.	Видано Закон України "Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні"

*Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М. Потебні
Запорізького національного університету*

Еволюція контролю в Україні

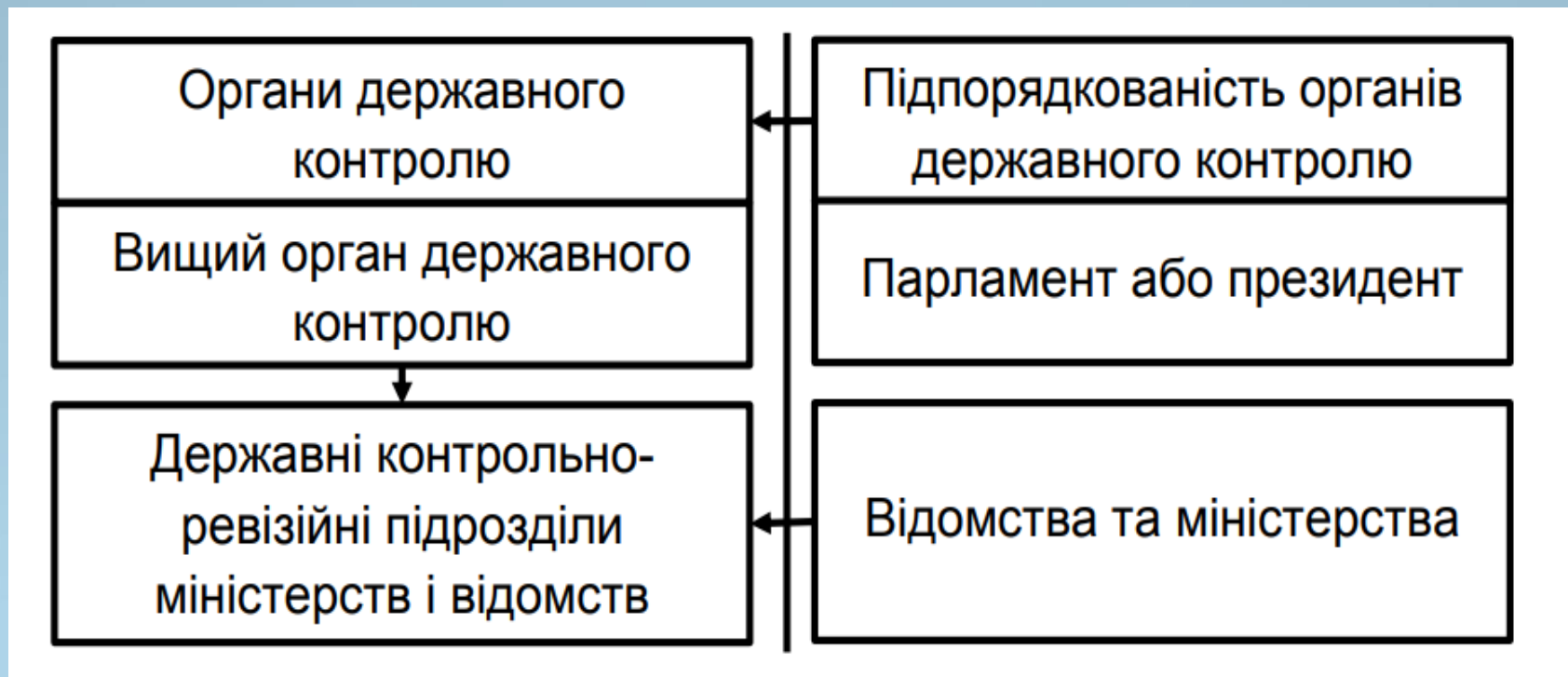
1	2
27 серпня 2000 р.	Видано Указ Президента України № 1031 "Про заходи щодо підвищення ефективності контрольно-ревізійної роботи" Головному контрольно-ревізійному управлінню України надано статус центрального органу виконавчої влади
09 грудня 2010 р.	Відповідно до Указу Президента України № 1085/2010 "Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади" Головне контрольно-ревізійне управління України реорганізовано в Державну фінансову інспекцію України
23 квітня 2011 р.	Утворено Державну фінансову інспекцію України з Головного контрольно-ревізійного управління України
28 жовтня 2015 р.	На базі Державної фінансової інспекції постановою Уряду створена Державна аудиторська служба України
17 грудня 2016 р.	Кабінет міністрів видав розпорядження щодо створення "Концепція розвитку державного внутрішнього фінансового контролю на період до 2017 року"
08 лютого 2017 р.	Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2017 – 2020 роки
10 травня 2018 р.	Кабінет міністрів видав розпорядження "Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування системи державного фінансового контролю до 2020 року"

Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М. Потебні Запорізького національного університету

1.3. Організація контрольної діяльності в різних країнах світу

Дворівнева схема організації контрольної діяльності в зарубіжних країнах

Основні типи державних органів фінансового контролю у країнах Євросоюзу

Аудиторські суди (Франція, Бельгія, Люксембург, Португалія, Іспанія, Італія) або судові органи, що є складовими судової системи країни (Греція, Португалія)

Контрольні управління у структурі уряду (Швеція, Фінляндія)

Незалежні контрольні управління на чолі з Генеральним контролером (Великобританія, Ірландія, Данія)

Колегіальні органи, що не мають судових функцій (Нідерланди, Німеччина)

Особливості організації контрольної діяльності в окремих країнах

1	2
США	Класичним прикладом щодо організації фінансового контролю в президентській республіці є Сполучені Штати Америки. Незважаючи на те, що законслухняність у США піднесена до рівня культу, окрім казначейства, державний контроль у галузі фінансів тут здійснюють ще Головне контрольно-фінансове управління (ГКФУ) Конгресу, Адміністративно бюджетне управління (АБУ) при Президентові США, Управління з добору і розстановки кадрів, Президентська рада з боротьби з фінансовими зловживаннями в державних установах ("Рада честі й ефективності"), інспектори Федеральної резервної системи, служба внутрішніх доходів (податкова служба) та ін.
Великобританія	У Великобританії контроль фінансово-господарської діяльності державного сектора економіки здійснює Національне контрольно-ревізійне управління, яке є урядовим органом і функціонує відповідно до Закону про фінансовий контроль. Управлінню надано право проводити перевірки рахунків усіх урядових установ і широкого кола державних органів, через які проходить більше 60 % витрат, а також контролювати субсидії, що надаються місцевими органами влади системи охорони здоров'я, галузям промисловості і державним корпораціям

Особливості організації контрольної діяльності в окремих країнах

Франція	Одна з організаційно найскладніших структур – Рахункова палата Франції. Керівництво палати затверджується Радою Міністрів. До керівного складу палати входять прем'єр-президент (призначається довічно), генеральний прокурор (виступає в державних інтересах та є посередником між палатою, урядом і судовими органами) й генеральний прем'єр-адвокат. Палата діє на колегіальних засадах. У професійному штаті відомства сім палатних президентів (за галузевими напрямками) та 200 магістратів (юридичні радники, фінансові інспектори, аудиторів)
Болгарія	У Болгарії державний фінансовий контроль здійснюється міністерством фінансів через Головне управління фінансового контролю і територіальні управління. Штат визначається Радою Міністрів. Фінансові ревізори призначаються та звільняються наказами міністра фінансів. План роботи затверджується міністром фінансів.

Предметом контролю в Болгарії є законність фінансово-господарських операцій, достовірність звітності, бюджетної та валютної дисципліни, приватизаційні операції

*Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М. Потебні
Запорізького національного університету*

Німеччина	У Німеччині фінансово-господарська діяльність підприємств також піддається державному регулюванню, а відтак і зовнішньому контролю. Під зовнішнім контролем тут розуміють як ревізію (її проводять фінансові органи з метою забезпечення правильності стягнення податків), так і обов'язкову перевірку річних балансів, рахунків прибутків і збитків та інших форм (її здійснюють господарські контролери). Федеральне відомство з фінансів займається податковою перевіркою підприємств і оподаткуванням іноземних капіталовкладень, а Федеральна контрольно-ревізійна служба здійснює поточний контроль за бюджетом. У Німеччині контрольно-ревізійні підрозділи відповідних федеральних структур виконують внутрішні ревізії за погодженням із Федеральною рахунковою палатою
Румунія	У Румунії основу контролю складають такі його різновиди, як парламентський, урядовий та відомчий. Парламентський контроль здійснюється Рахунковою палатою, яка має свої дирекції в усіх регіонах (Румунія адміністративно розділена на 41 повіт). Урядовий фінансовий контроль здійснюється Міністерством фінансів, яке у своїй структурі має Генеральну дирекцію фіскального контролю та генеральні управління державних фінансів у кожному повіті, які також мають дирекції фіскального контролю. Відомчий фінансовий контроль здійснюється Управлінням контролю і внутрішнього аудиту, які є в складі галузевих міністерств. Водночас рахункова палата Румунії є незалежним органом, підпорядкованим і підзвітним тільки парламенту, її низові дирекції підпорядковані тільки центральному апарату палати

Особливості організації контрольної діяльності в окремих країнах

Швеція

У Швеції, яка є парламентарною монархією, головним відомством у справах державного контролю та обліку є Державне ревізійне управління (яке ще в деяких джерелах називають Національним бюро аудиту). Його метою, за визначенням уряду, і досягнення високоякісного управління фінансовою діяльністю. Діяльність Управління характеризується двома напрямками-проведенням щорічних ревізій фінансово-господарської діяльності національних установ і підприємств та ревізій ефективності державних закупівель.

На відміну від багатьох інших європейських країн міністерства Швеції не наділені повноваженнями безпосереднього управління урядовими відомствами

Особливості організації контрольної діяльності в окремих країнах

Бахрейн	<p>Зразком найоптимальнішого підходу до питання використання функцій вищого органу контролю є досвід Бахрейну. Професійними складниками організаційної структури органу Державного фінансового аудиту цієї країни є секції:</p> <ul style="list-style-type: none">• фінансового аудиту (аналіз загального фінансового стану підприємств та установ; перевірка дотримання положень нормативно-регулювальних документів);• аудиту адміністративної діяльності (визначення економічності й ефективності, оцінювання якості й кількості наданих послуг; аналіз досягнення об'єктом контролю поставленої мети);• аудиту комп'ютерних та бухгалтерських систем
---------	--

Електронні ресурси отримання офіційної інформації:

офіційний сайт Міністерства фінансів України:

<https://www.mof.gov.ua>

офіційний сайт Державної податкової служби України:

<https://tax.gov.ua>

офіційний сайт Державної аудиторської служби України:

<https://dasu.gov.ua>